

Poština plačana
v gotovini

Gommedeljek

Leto III.

Ljubljana, 30. septembra 1929.

Stev 39

Izredna manifestacija verske strpnosti

Impozantna narodna svečanost v Splitu. — Pravoslavni škof pri katoliški maši. — Zagrebški nadškof za slovansko bogoslužje in zopetno združitve s pravoslavnimi. — Velike ovacije knezu Pavlu.

Split, 29. septembra. Ze sinoči so došli na svečanost odkritja spomenika Grgurju Ninskemu v Split ministri dr. Švrljuga, inž. Radivojević in dr. Drinković. Deloma sinoči, deloma davi so dospeli rektor beograjske univerze dr. Belobrk in rektor ljubljanske univerze dr. Dolenc, predsednik Jugoslovenske Akademije znanosti v Zagrebu dr. Manojlović, nadškof dr. Bauer, zagrebški mestni župan dr. Srkulj in mnogi drugi dostojanstveniki ter zastopniki skoro vseh večjih mest Jugoslavije.

Današnje jutro je bilo solčno in vedro. Split je nudil neobičajno svečano sliko; povsod je bilo polno zastav, ljudstva, Sokolov, narodnih noš in šolske mladine. Neprestano so peš in s parniki prihajali Sokoli z godbami in prapori, z njimi pa velike množice drugega prebivalstva. Ob Strossmayerjevi obali so vsidrane angleške in naše vojne ladje, tudi vse v zastavah. Med njimi je bila tudi naša admiralska jahta.

Ze od ranega jutra so se zbirale množice občinstva pred kolodvorom, ki je bil ves okrašen z zelenjem in zastavami. Na peronu je bila postavljena častna četa 11. Karagiorgevega polka z zastavo in vojaško godbo. Ob 9. so došli na kolodvor brigadni general Stamenković z višjimi oficirji, veliki župan dr. Perović, splitski župan dr. Račić ter ministri dr. Švrljuga, inž. Radivojević in dr. Drinković, kmalu za njimi pa angleški podadmiral Kelly, spremljan od štirih poveljnikov angleških vojnih ladij. Ob 10. je privozil v postajo dvorni vlak s knezom Pavlom, ki je zastopal kralja na današnji svečanosti. Ob prihodu vlaka je godba zasvirla državno himno, vojaška čet, pa je izkazala vojaške časti. Ko je izstopil iz vlaka v uniformi gardnega polkovnika knez Pavle, je množica priredila burne ovacije njemu in kralju. Knez se je pozdravil z navzočimi reprezentanti ter z angleškimi in našimi mornariškimi oficirji. Nato se je z županom dr. Račićem odpeljal skozi špalir občinstva po obali, kjer so mu angleške in naše ladje izkazale čast z

zastavami, dočim je nepregledna množica neprestano navdušeno vzklikala njemu in kralju. Pred takozvanimi srebrnimi vrati je princ stopil iz avtomobila ter odšel v starodavno Dioklecianovo palačo. Pred vhomom v Peristil so bili razvrščeni Sokoli. Orli in ognjegasci z godbami. Med njihovim špalirjem je knez Pavle odšel v stolno cerkev.

V cerkvi bi se imela pričeti služba božja že ob 9. ker pa je knez Pavle izrazil željo, da bi rad osebno prisostvoval staroslovanski katoliški maši, se je ta pričela šele ob 10. Mašo je služil splitski nadškof Bonefadić ob asistenci zagrebškega nadškofa in mnogoštevilne duhovščine. Kmalu po začetku službe božje je prišel v cerkev pravoslavni episkop dr. Hajdin iz Šibenika ter s svojim spremstvom zavzel častno mesto na desni strani oltarja poleg kneza Pavla. Trenutek, ko je zastopnik srbske pravoslavne cerkve stopil v katoliško katedralo, je napravil globok vtis na vse prisotne, ker je bila to najlepša manifestacija verske strpnosti.

Po končani službi božji je knez Pavle z ministri in ostalimi dostojanstveniki odšel na tribuno, postavljeno pred cerkvijo. Tu je stopil pred njega splitski župan dr. Račić, ki je v svojem pozdravnem nagovoru dejal med drugim: »Na tej obali je že 13 stoletij domovina našega naroda. Tudi ta spomenik dokazuje, da smo tukaj bili pred 13. stoletji, da smo tukaj in da bomo tukaj ostali, dokler bošta živela naš narod in naš jezik. Današnja proslava ni samo proslava Splita, temveč vsega jugoslovenskega naroda. Zgodovinski dogodki, na katere se danes spominjamo in tudi današnja proslava sama imajo še zato svoj poseben pomen, ker vemo, da je naš kralj združil v svojih rokah žetli kralja Tomislava in cara Dušana Silnega, v svoji duši pa vero Sv. Save in zaobljubo Grgurja Ninskega.«

Ob koncu svojega govora je dr. Račić naprosil kneza Pavla, naj odkrije spomenik Grgurju Ninskemu. Knez Pavle je stopil pred spomenik ter potegnil za vrstico, na kar so med nepopisnimi ovacijami množic

padli zastori ter se je pokazal spomenik, grandiozno delo Ivana Meštrovića. Ko se je vzklikanje poleglo, je spregovoril nadškof dr. Bauer, ki je med drugim izjavil: »Naš hrvatski narod, krščen že v 7. stoletju, se je v času slovanskih bratov sv. Cirila in Metoda navzel njihovih idej ter vzljubil slovansko bogoslužje. Borba za to bogoslužje se je vršila skoro tisoč let. Ljubzen našega naroda do častite glagolice, gorečnosti in vztrajnosti našega glagoljskega svečeništva so bile jače nego vse nepravilne časa in zato se je glagolica skozi stoletja obvarovala in danes, po tisoč letih, smo čuli glasove slovanskega jezika v tem mavzoleju, nekdanji palači cesarja Diokleciana. Veliki slovanski narod je bil duhovno in versko razdeljen, toda naša slovanska glagoljska ideja ima po svoji vsebini po globoki meri naših velikih umov Križanica, Strossmayerja, Dobriše, Posilovića in Mahniča zopet združiti razdeljene brate.«

Govor nadškofa dr. Bauera je umevno vzbudil ogromno pozornost in že splošno odobravanje. Zatem so združena pevstva društva odpevala pesem, posvečeno spominu Grgurju Ninskemu, nadškof dr. Bauer pa je ob asistenci ostale duhovščine blagoslovil spomenik.

Po blagoslovlitvi je knez Pavle položil na spomenik venec z državno trobojnico in napisom: »Grgurju Ninskemu kralji Aleksander«. Nato so položili venec tudi zastopniki raznih korporacij, ustanov in mest. Svečanost je bila končana opoldne. Naka se je knez Pavle med burnim pozdravljanjem občinstva odpeljal z avtomobilom na Marjan. Ob 1. popoldne je mestna občina priredila na čast knezu Pavlu v hotelu Central banket, na katerem se je knez zahvalil za lepe manifestacije ter sporočil obžalovanje Ni. Velikanstva kralja, ker ni mogel osebno prisostvovati tej veliki svečanosti.

Zvečer se je v Narodnem gledališču vršila predstava, mesto in luka na sta bila bajno iluminirana. Ob pol 9. se je knez Pavle s posebnim vlakom zopet odpravil iz Splita.

Zahteve državnih nameščencev

Resolucije jubilejnega uradniškega kongresa v Skoplju — Potreba takojšnje pomoči vpokojencem — Izenačenje vseh uradnikov — Znižanje davkov na službene prejemke

Skoplje, 29. septembra. Danes ob 11. popoldne je bil odprt v veliki dvorani Pošnega doma deseti jubilejni kongres Zveze državnih uslužbencev. Udeležujejo se ga delegati iz vseh krajev države. Kongres je odprl predsednik dr. Mihajlo Jovanović, po čegar pozdravnem govoru je bila odposlana pozdravna brzojavka kralju. Nato so govorili delegati iz posameznih pokrajin. V imenu Slovencev je govoril predsednik Zveze državnih uradnikov dr. Josip Ferjančič, ki je povzdajal med drugim: »Mi smo sicer oddaljeni, vendar pa smo eno in isto. Tuji naši koroški kmetje in oni iz Prekmurja pozdravljajo z »Dobro dan, kakor vaši od tu. Mi smo vedno čvrsteje volje, da delamo za državo in da čuvamo svoje sedanje državne meje. Slovenci imamo, kakor vi tu, dve fronti, in kakor se boste držali vi, tako se bomo držali tuji mi.«

Kongres je zboroval ves dan ter je sprejel resolucije, v katerih ugotavlja, da so nekateri državni upokojenci v neznosnem gnetnem položaju. Njihovi prejemki ne zadostujejo niti za najelementarnejše življenjske potrebe, ne samo bivših državnih organov, temveč sploh človeških bitij. Zato prosi kongres vlado, naj nujno pristopi k zbolšanju

njihovega gnetnega položaja, zlasti pa starih upokojencev, za kar naj odobri potrebne kredite, s katerimi bi se vsem potrebnim nudila takojšnja pomoč še pred nastopajočo zimo. Kongres priznava dosedanje prizadevanje vlade za popravo gnetnega položaja posameznih panog aktivnih državnih uslužbencev. Smatrajoč, da je istotako potreben obstoj vseh ostalih strok državnih uslužbencev, pa prosi vlado, naj v najkrajšem času podvzame potrebne ukrepe, da se vsem državnim uslužbencem po odgovarjajoči kvalifikaciji določi in zagotovi boljše napredovanje v službi. Kongres zahteva dalje povišanje stanarino in zaščito pred brezvestnostjo nekaterih bišnih lastnikov. Draginske doklade naj se določijo na novi podlagi v sorazmerju s tržnimi cenami in posameznih mestih in krajih. Kongres zahteva, naj se znižajo davčne stopnje za prejemke, ki so bila zanje uvedena z zakonom o samoupravnih cestah. Resolucije zahtevajo nadalje revizijo uredbe o potnih in selitvenih stroških ter izvedbo revizije uradniškega zakona s sodelovanjem Glavnega saveza.

Zvečer se je vršil banket udeležnikov kongresa, jutri pa se prirede izleti v okolico.

Francosko-jugoslovensko pobratimstvo

Veličasten odmev obiska francoskih bojnikov v naši državi

Pariz, 29. sept. Danes se je v Compiègne vršil kongres francoskih bojnikov s solunski fronte, ki se ga je udeležilo ogromno število članov Poilu de Orient iz vse Francije.

O tem kongresu se more reči, da je bil manifestacija iskrenega bratstva francoskega in jugoslovenskega naroda. Manifestirale so se na njem brezskrajne simpatije do kralja Aleksandra in Jugoslavije. Izmed govorov je treba omeniti na prvem mestu govor predsednika organizacije francoskih bojnikov Herriota, v katerem je poveljeval našo državo. Njegov govor je bil burno pozdravljen. Zlasti v trenutku, ko je govoril o sprejemu francoskih bojnikov v kraljevskem dvoru v Beogradu.

Edini jugoslovenski govornik je bil Vlada Bogdanović, jugoslovenski tiskovni ataše v Parizu. Ko je Herriot sporočil, da bo govoril zastopnik jugoslovenskih vojakov Bogdanović, so nastale viharne ovacije Jugoslaviji in Udruženju rezervnih oficirjev in bojnikov, ki je organiziralo potovanje Poilu de Orient po naši državi. Med svojim govorom je bil Bogdanović ponovno prekinjen z ovacijami kralju Aleksandru, jugoslovenskemu narodu in njegovi vojski. Zlasti živahno so bile pozdravljene naslednje besede Bogdanovića: Morda ne razumemo dovolj izrazite ljubezni, ki jo čutimo napram vam. Ob priliki vašega potovanja v našo državo, smo vas sprejeli z razširjenimi rokami skromno, toda iskreno. Ne vem, ali ste mogli razumeti in čutiti to, kar smo mi tedaj čutili v svojih srcih. Da bi vam pojasnil ta čustva, vam hočem navesti samo par besed, ki jih je neki seljak na Kosovu izrekel Herriotu na njegovem potovanju na

naši zemlji: Povejte svojemu kralju, da smo pripravljeni umreti zanj, kakor za svojega kralja. Herriot je napisal te besede po svojem povratku pristavljajoč, da jih je sporočil predsedniku republike. Skromni seljak je v nepoznanju sistema državne uprave v Franciji mislil, da more francoska država biti samo kraljevina. Hotel pa je povedati, kako daleč gre naša ljubezen do Francije. Ta skromni seljak je našel pravi izraz naših čustev za Francijo.

Govor g. Bogdanovića je bil najprišnejše pozdravljen ter so ga spremljale dolgotrajne ovacije kralju Aleksandru in naši državi. (Avala.)

Pred rekonstrukcijo bolgarske vlade

Sofija, 29. septembra. »Utro« poroča, da je nadavni sestanek predsednika Liančeva in šefa socialistične stranke Hriste Pastuhova, do katerega je došlo na željo Liančeva dal povod, da so se v političnih krogih pojavila mnenja o možnosti formiranja vlade Liančev, Burvov, Pastuhov. (Avala.)

Fašistični generalni štab

Pariz, 29. septembra. Veliki fašistični svet je sklican jutri k seji, ki bo v Rimu. Seja se bo vršila pod predsedstvom Mussolinija. Na tem zasедanju velikega fašističnega sveta se bo sklepalo o nekaterih reformi, za katero je dal pobudo sam Mussolini. Glede na to zasédanje fašističnega sveta v Rimu, se širijo na raznovrstne glasovi. Iz zanesljivega vira pa se izve, da napovedana reforma ne bo izpremenila funkcij velikega fašističnega sveta samega, temveč edino njegov sestav. Veliki fašistični svet je dejanski fašistični generalni štab in se ima proglasiti sam za državno ustanovo. Sedaj šteje fašistični svet 52 članov, ki se izbirajo iz vrst vlade in fašističnih organizacij. Kljub temu, da so bile vse njegove dosedanje seje tajne, vendar so nekateri njegovi člani zakrivali indiskretnosti o nekih važnih vprašanjih. To je dalo povod Mussoliniju, da je v svojem poslednjem govoru izjavil, da je toliko število članov preveliko, zlasti zato, ker ima ta organ razpravljati in sklepati v popolni tajnosti. (Avala.)

Revizija ustave tudi na Poljskem

Varšava, 29. septembra. Vodja vladnega bloka polkovnik Slawek je povabil vse stranke, izvzemši Ukrajince in Beloruse, na konferenco, ki naj bi razpravljala o spremembi ustave. Poljski nacionalni demokrati so odklonili svojo udeležbo na konferenci ter izjavili, da se ne morejo posvetovati o tem problemu pri skupni mizi z Nemci in Zidi. Nemška stranka je načelno sicer pristala na udeležbo, toda le tedaj, če bodo pozvani na konferenco tudi Ukrajinci in Belorusi.

Preosnova grške vlade

Atene, 29. septembra. Listi ugotavljajo, da bo po povratku Venizelosa v Atene izvršena reorganizacija grške vlade. V vladi bosta ostala mogoče samo ministri Mihalakopoulos in Sofoulis. Po prihodu Venizelosa v Atene bodo izvršene tudi velike izpremembe v grški diplomaciji. (Avala.)

Komunisti so hoteli oropati beograjsko pošto

Senzacionalna razkritja beograjske policije — Iz inozemstva plačana družba brez idej in programa. — Na begu ustreljen komunist.

Beograd, 29. sept. Centralni presbiri objavljajo: V preiskavi, ki se vodi proti aretiranim komunistom v Beogradu, je bilo ugotovljeno, da so to ostanki prejšnjega razbitega komunističnega pokreta, ki so se zbrali in nanovo organizirali. Tekom preiskave se zlasti kaže, da ne gre za nikak idejni niti razredni pokret, temveč samo za skupino ljudi, ki so se zbrali na inicijativno komunistični central v inozemstvu in delali po navodilih na račun teh central, za kar so dobivali denarne nagrade. Novoformirana komunistična skupina v Beogradu se ni ukoreninila v širših vrstah, niti se ni mogla ukoreniniti, ker ni bila zgrajena na razredni podlagi. To je najbolj razvidno iz tega, da so morali prihajati ljudje iz inozemstva, da bi izvedli vsaj nekaj tega, kar so v inozemstvu zahtevali, ker se je v vrstah naših državljanov našlo premalo ljudi za tako delo. Ena izmed glavnih nalog novoformirane komunistične skupine je bila zbirati razna zaupna obvestila o razmerah v naši državi in jih servirati komunistom v inozemstvu, ki so zato tudi dajali denar. Nadaljnja naloga teh komunistov je bila, da širijo nezadovoljstvo med državljani potom raznih letakov in brošur ter da razvnamajo plemensko nestrpnost in šovinizem v naši državi, vse seveda po naročilu onih, od katerih so bili plačani.

Ta skupina pa je pripravljala tudi izvršitev nekaterih čisto kriminalnih dejanj. Tako je bilo vse pripravljeno in organizirano, da se uropa denar iz pošite na beograjski železniški postaji. Za izvršitev tega posla je skupina angažirala tudi dva poštna uradnika in sicer Radoslava Ljumovića in Vasilija Čučića. Načrt za izvršitev roparskega posla, ki je spadal v program komunistične skupine, je bil že gotov; največji del denarja bi se imel razdeliti med člane te skupine, drugi del denarja pa bi imel pripasti kot nagrada Radoslavu Ljumoviću in Vasiliju Čučiću. Vode te tobe so tudi vse pripravili za beg imenovanih poštinih uradnikov ter jima zagotovili lepo in udobno življenje v Rusiji. Izvršitev roba bi se imela izvesti koncem meseca avgusta t. l., vendar pa jo je preprečila pravočasna aretacija članov te tolpe. Zaradi te zadeve in zaradi drugih protizakonitih akcij, ki

jih je ta komunistična skupina izvršila in pripravljala za izvršitev, je bilo aretiranih 40 oseb.

Iz rezultatov dosedanje preiskave je razvidno, da ta pokret ni imel nikakega idejnega obeležja, temveč da je bil to le pokret, ki je delal samo za denar. Po zaslugi naglega in vnetega poslovanja policijskih oblasti je bila ta komunistična skupina pravočasno odkrita in izkoreninjena.

Beograd, 29. sept. »Avala« poroča: Med aretiranimi komunisti v Beogradu je bil tudi Bračan Bračanović iz Piperja v Črni gori, ki je v Beogradu živel ilegalno kot češkoslovaški državljani pod imenom Kasper Modraček. Bračanović je bil zasilan 25. t. m. in je izjavil, da je arhiv tajništva komunistične stranke za Srbijo skril v neki hiši na

skrajni periferiji Beograda, da pa ne ve niti za ulico niti za številko hiše, temveč da mora kraj osebno pokazati. Dne 27. t. m. je Bračanović odšel v spremstvu policijskih organov, da poišče in pokaže to hišo. Po dolgem iskanju hiše je Bračanović v trenutku, ko so na skrajni periferiji šli proti odprtemu polju, pričel bežati. Policijski organi so ga pozvali, naj se ustavi, česar pa ni storil, temveč je bežal dalje. Policijski organi so za njim streljali in ga ustrelili. O tem slučaju se vodi preiskava.

Smrt patrijarha Vasilija

Atene, 29. septembra. Iz Carigrada poročajo, da je tamkaj umrl patrijarh Ekomenske cerkve Vasilije. Vest o njegovi smrti je izzvala v Atenah splošno žalost. (Avala.)

Javna justifikacija

Slika prikazuje javno usmrčenje potom giljotine v Grenoblu. Dobro se vidi na smrt obsojeni morilec, o katerem so poročali tudi naši listi.

